

Реферат на тему: "Життєвий і творчий шлях Байрона"

Джордж Гордон Байрон

Життєвий і творчий шлях Байрона.

Ранні роки. Джордж Гордон Байрон (1788-1824) походив зі стародавньої, але вже збіднілої дворянської родини. Коли йому було 10 років, він успадкував титул лорда, тобто одержав право по досягненні повноліття без виборів довічно зайняти місце в палаті лордів, верхній палаті англійського парламенту.

Ранні роки Байрон провів у Гарроу, у коледжі, у якому одержували виховання діти аристократів. У 1805р. він вступив до Кембріджського університету, який закінчив у 1809 р.

Байрон відчував себе чужим і самотнім серед оточуючого його аристократичного суспільства, серед випадкових товаришів — "не друзів і не ворогів", як він писав, серед тих, "яких чекають чини, медалі, посади, нагороди".

Вже в ранніх віршах Байрона звучали мотиви втоми, розчарування, самотності. Усе гостріше відчувався конфлікт поета з офіційним англійським суспільством.

Судьба! возьми назад щедроти

И титул, что в веках звучит!

Жить меж рабов— мне нет охоты,

Их руки пожимают-мне стыд!-

викрикує він у вірші "Хочу я бути дитиною вільною".

"Я одного лишь друга знал — здесь тлеет прах его",— так закінчується його "Напис на могилі ньюфаундлендського собаки" (1808), одне з найбільш похмурих і гнівних віршів раннього Байрона, де вперше з такою силою поет висловив своє глибоке презирство до офіційного англійського суспільства.

Викривальні рядки цього вірша, протиставлення чесного пса лицемірним, продажним людям буржуазна критика звичайно розцінює як "людиноненависництво" Байрона. Однак поет тут перелічує типові пороки дворянського і буржуазного суспільства Англії, обвинувачення його не можна адресувати до всього людства. Це мудро відзначив великий російський критик В. Г. Белінський: "Він любив людство, але нехтував і ненавидів людей, між якими бачив себе самотнім і знедоленим".

Перша подорож. У квітні 1809 р. Байрон писав, що він хотів би "виїхати з цієї проклятої країни".

2 липня 1809 р. почалася дворічна середземноморська подорож Байрона. Після короткого перебування в Лісабоні Байрон перетнув Іспанію до Кадиксу. Іспанський народ у ці роки вів нерівну кровопролитну війну проти наполеонівських військ. Героїзм народу, який боровся за свою волю і незалежність, вразив англійського поета.

Після Іспанії Байрон відвідав Албанію, Грецію, Туреччину.

Незабутнє враження залишилось у поета про Албанію: її природа, суворая простота побуту, шляхетність і мужність народу.

Тут, в Албанії, виникають перші гучні девятистишся, з яких формуються дві перші пісні поеми "Паломництво Чайльд Гарольда", що відразу принесли Байронові всеєвропейську славу.

Виступ у захист луддитів. Їдучи на Схід, Байрон писав: "Коли мої думки набудуть зрілості і я буду ще досить молодим, щоб зайнятися політикою".

Коли Байрон повернувся на батьківщину, у промислових районах країни поширювався рух луддитів. Реакційні буржуазні газети призивали до суворой розправи над робітниками. У парламент був внесений законопроект про введення страти за руйнування верстатів і машин.

Байрон відвідав район повстання. "Мені довелося проїхати через весь театр воєнних дій на Піренейському півострові,— заявив він, виступаючи в палаті лордів наприкінці лютого 1812р.— Я побував у найбільш пригноблених провінціях Туреччини, і ніде, при найдеспотичнішому з усіх нехристиянських урядів, я не бачив настільки жахаючого нестатку, який мені довелося спостерігати після повернення в самому центрі християнської країни".

У своїй яскравій викривальній промові Байрон розкрив антинародний характер політики правлячого класу. Ці люди винні, заявив він, говорячи про руйнівників машин, у тяжкому злочині, іменованому бідністю. Нестаток довів їх до розпачу, і палаті варто було б не вигадувати криваві закони, а знайти способи допомогти народу.

" Чи Можете ви посадити ціле графство в його власні в'язниці? Чи ви збираєтеся поставити шибеницю на кожному полі і вішати людей замість пугал?" — звертався поет до лордів, що сиділи перед ним. Оперуючи фактами, Байрон показав, що тих грошей, які англійський уряд витрачав на зовнішньополітичні авантюри, було б цілком достатньо, щоб покінчити з бідністю в робітничих районах. Авторам законопроекту Байрон присвятив гнівну сатиричну "оду", у якій писав:

Не странно ль, что если является в гости

К нам голод и слышится вопль бедняка-

За ломку машины ломаются кости

И ценятся жизни дешевле чулка?

"Ода" закінчується прямою погрозою кривавим законодавцям:

А если так было, то многие спросят:

Сперва не безумцам ли шею свернуть,

Которые людям, что помощи просят,

Лишь петлю на шее спешат затянуть?

Своїми виступами на захист луддитів Байрон протиставив себе всьому офіційному англійському суспільству. Але в Англії не було такої передової партії, з якою він міг би зв'язати свою долю.

Поет, який активно виступив з політичної трибуни, ще гостріше відчув свою самотність і безрезультатність своїх шляхетних зусиль.

Східні поеми. Трагічне відчуття самотності, повної ізоляваності серед навколишнього суспільства, знаходить висвітлення в так званих "східних" поемах 1813-1815 р. ("Гяур", "Корсар", "Лара" і інші).

Бурхливе море, дикі скелі в якійсь далекій східній чи південній країні — така обстановка, що зображується в цих поемах. У центрі кожної з них — надзвичайна особистість похмурого відщепенця, морського пірата, самотнього мандрівника, яким нехтує суспільство.

Он среди людей тягчайшую из школ —
Путь разочарования прошёл...
Отвернут, оклеветан с юных дней.
Безумно ненавидел он людей.
Священный гнев звучал в нём, как призыв
Отмстить немногим, миру отомстив...
("Корсар".)

До цих романтичних героїв Байрона відноситься характеристика Белінського: "Це особистість людська, що обурилася проти загального й у гордому повстанні своєму опершася на саме себе".

Східні поеми, як і "Паломництво Чайльд Гарольда", мали гучний успіх не тільки в Англії, але й в інших країнах Європи. Але суперечливі за своїм змістом, ці твори знаходили різний відгук у різних шарах суспільства.

Якщо в аристократичному середовищі стала модою поза розчарованої людини, то в демократичних колах європейського суспільства викликало захват бунтарство поета. Романтично-неясний, соціально неосмислений протест "байронічного героя" найкраще відповідав настроям цієї перехідної епохи, коли невдоволення буржуазними відносинами, що склалися, ще не могли вилитися у відкритий політичний протест.

Декількома роками пізніше великий російський поет А. С. Пушкін у поемі "Цигани" показав ідейну обмеженість "байронічного героя", скинувши з нього романтичні шати й оголивши його індивідуалістичну, антигромадську сутність. "Ти для себе лише хочеш волі", — говорить старий, звертаючись до Алеко.

Але англійське буржуазно-аристократичне суспільство не прощало поету і такого протесту. Його травили, переслідували наклепом. У 1816 р. Байрон був змушений назавжди залишити Англію.

Байрон у Швейцарії та Італії. Від'їзд Байрона збігся з періодом посилення реакції у всіх країнах Європи. Це були роки, коли зусиллями Священного союзу реакційних монархів Європи придушувався всякий демократичний рух, усяка вільна думка.

З незвичною силою Байрон відтворив задушливу атмосферу тієї епохи в поемі "Шильйонський в'язень":

То страшный мир какой-то был,
Без неба, света и светил...
Ни жизнь, ни смерть, как сон гробов,
Как океан без берегов,

Задавленный тяжёлой мглой,
Недвижный, тёмный и немой...

У цій обстановці ще гостріше дають про себе знати протиріччя у світогляді і творчості Байрона. В окремих його творах звучать мотиви втоми та розчарування. Похмурим скорботником, що втратив усяку віру в майбутнє, з'являється герой філософської драми "Манфред" (1816-1817). Але одночасно Байрон створює поему про Прометея, пише "Пісню для луддитів". Вірою в перемогу діла свободи звучать заключні рядки "Оди з французького" (1816):

Но близок миг, когда сплотятся
В союз умы, сердца людей.
Что может им сопротивляться?
Прошло владычество мечей —
У них нет власти над душою,
И в мире скорби и забот
Свобода воинов найдёт.

Великий вплив на Байрона зробив англійський революційний поет П. Б. Шеллі (1792-1822), з яким він познайомився у Швейцарії і який наполегливо критикував індивідуалізм у ранній творчості Байрона. Дружба зв'язувала двох поетів до самої смерті Шеллі.

У Швейцарії написана третя пісня "Паломництва Чайльд Гарольда", у якій дається характеристика політичних подій 1813-1815 р.

У четвертій пісні поеми, яку завершено у Венеції в 1817 р., в живих поетичних образах відтворюються сторінки історії Італії.

Байрон сам брав активну участь у русі карбонаріїв, що ставили за мету об'єднання Італії і звільнення її від іноземного ярма. Допмагаючи карбонаріям грошима і зброєю, готуючись узяти безпосередню участь у збройному повстанні, Байрон разом з тим відзначав, як слабкість руху, відсутність у змовників тісного зв'язку із широкими народними масами. У 1821 р. організації карбонаріїв були розгромлені австрійською владою. Тільки іноземне підданство і звання лорда врятували Байрона від судового переслідування.

"Каїн". У тому ж році, як підсумок його глибоких роздумів над проблемами сучасності, виникає філософська драма ("містерія") "Каїн".

У біблії є легенда про Каїна, який убив свого брата Авеля. Духовенство зазвичай зображують Каїна першим на землі лиходієм, що пролив людську кров. Байрон переосмислює цю легенду. Він зображує Каїна першою людиною, що підняла голос протесту проти несправедливості. Він сміливо повстає проти бога та всього світового порядку, богом установленого.

На відміну від бунтарських образів східних поем, Каїн бореться не заради особистої волі, а від імені всього стражденного людства.

Авель протиставлений брату, як "підлий догідник небес", як жалюгідний та боягузливий вірнопідданий богу, утілення рабської покірності і покірливого

підпорядкування всякому гніту.

В похмурі роки реакції драма Байрона звучала закликом до боротьби. Вона кликала народ не миритися з гнітом, а сміливо повставати проти того соціального порядку, який імператори і попи оголосили "богом установленим".

Але Байрон сам не знав шляхів цієї боротьби і тому не міг показати їх у своїй містерії, у фіналі якої, герой залишається таким же самотнім страждальцем, як і колишні герої Байрона.

"Бронзове століття". Демократичний рух в Італії, революція 1820 р. в Іспанії породжують страх у феодальних правителів Європи. На конгресі Священного союзу у Вероні в 1822 р. були розроблені заходи щодо придушення революції.

Байрон відповів на цю змову чорних сил реакції нищівною сатирою "Бронзове століття" (1823). Відтворюються картини недавнього минулого: війни Наполеона, його безславна втеча з Росії, що служить як би попередженням усім загарбникам. Байрон дає різку характеристику російському імператору, одному з натхненників Священного союзу, Олександрові I:

Великий друг всех истинных свобод,
Он только их народам не даёт.

З захопленням Байрон пише про народи, що піднімаються на боротьбу проти Священного союзу. Він вітає іспанську революцію 1820 р. Веронський конгрес доручив урядові Франції придушити збройною силою революцію в Іспанії. Байрон призиває французький народ покінчити з нав'язаним йому реакційним режимом:

Восстань, француз: свободу возлюбя,
Ты вызволишь испанцев и себя.

Даючи характеристику зовнішній політиці Англії, Байрон визначає, що вона продиктована корисливими інтересами правлячих класів. Участь у війні проти Наполеона була вигідна англійській буржуазії. Звучать рядки, що не втратили своєї викривальної сили й у наші дні:

Война для них — кормилица, доход...
Их счастье, свет, их вера, цепь забот,
Их жизнь и смерть — доход, доход, доход.

Сатира "Бронзове століття" — одне із самих сміливих політичних виступів поета.

"Дон Жуан". В останні роки у творчості Байрона усе рішучіше і рішучіше перемагав реалістичний метод.

Вже в ранній романтичній поемі "Паломництво Чайльд Гарольда" романтична нитка лірично-схвильованої розповіді зрідка переривалася реалістично-правдивими описами (наприклад, поля битви, бою биків у першій пісні).

У східних поемах романтичний метод здобував повну перемогу: поет зображував надзвичайних героїв у винятковій обстановці по контрасту з людьми й обстановкою реальної буржуазно-аристократичної Англії.

У жовтні 1817 р. Байрон створює твір у зовсім новому для нього жанрі. Це реалістична побутова повість у віршах "Беппо". А в наступному році виникає перша

пісня реалістичного роману у віршах "Дон Жуан".

За задумом автора, роман повинен був з'явитися широким історичним полотном, що розповідає про долю народів Європи. Дія відбувається в XVIII ст., і герой роману повинний був завершити свій шлях участю у французькій революції 1789-1794 р. (роман залишився незакінченим).

Герой роману маловиразний і значною мірою відіграє тут допоміжну роль. Його пригоди є сюжетним приводом для блискучих соціально-політичних характеристик, які подає автор. Перед читачем проходять Іспанія, Туреччина, Росія, і, нарешті, Англія.

У романі є романтичні ситуації: аварія корабля, шлюпка з напівзбожеволілими від голоду і спраги людьми у відкритому морі, ідилічні картини любові Гаїдэ та Дон Жуана, викинутого хвилиною на самотній острів. Але ці романтичні ситуації розробляються поетом-реалістом. У десятій пісні Байрон іронічно пише про своє колишнє захоплення романтичними образами і картинами, про пристрасть до "сивих веж, руїн, що поросли зеленню і покритим іржею шпилям" (X,61).

Двір турецького паші, куди попадає полонений Дон Жуан, це вже не умовний Схід, створений романтичною уявою поета. Це реальна Туреччина, що веде реальну, "показану у всій її прозаїчній наготі війну з царською Росією.

Знову голос Байрона звучить гнівно й засуджуючи, і поет чітко формулює свої погляди.

Война прекрасна только за свободу!

Когда ж она — лишь честолюбья плод,

Её убийством каждый назовёт.

(VIII, 4.)

Видатну сатиричну майстерність автор "Дон Жуана" виявляє в останніх піснях роману (X— XVII), у яких зображується Англія —

... края родные

Надменных торгашей, чей рассылает флот

Товар их и закон за все моря и грани.

И, кажется, что с волн — и с тех взимает дани.

Колоніальна Англія порівнюється з м'ясником, що одягнув ярмо на півсвіту. Називаючи її "тюремником" народів, Байрон пише про ненависть, що відчувають до неї поневолені народи залежних країн. Примітна наступна строфа (X, 68), у якій говориться про долю народу самої Англії: "Народи — у в'язниці, але який жереб тюремника?" — запитує поет і відповідає: "Він сам — одна з жертв, його доля така ж — грати і замок. І хіба можна називати волею незavidний привілей повертати ключ у дверях тюремної камери?" Байрон як би хотів сказати, що не може вважатися вільним народ, що гнітить інші народи.

У "Дон Жуані" Байрон підбиває підсумок своїм спостереженням над соціальним побутом і політичним життям Англії і Європи:

Видал я фермеров в тисках аренд пиратских;

Видал ханжей-кликуш, видал парламент пресс,

Задвинувший людей под гнёт налогов адских,
Скандалный — короля с супругою — процесс,
Видал короны я на головах дурацких;
Веронский пакостей наделавший конгресс;
Народы я видал под пх ослиным вьюком,
Что забрыкались вдруг, сказав "довольно" мукам.
(XI. 84.)

Тема боротьби народів за своє визволення органічно вплітається в розповідь про долі Європи. Світ обплутаний павутиною, отруйні павуки ссуть кров народів. Поет призиває народи рвати цю павутину, брати приклад з Іспанії і Греції.

І Байрон дійде висновку, що

...мир от адской бездны

Лишь революция спасёт рукой железной. (VIII. 51.)

А. М. Горький вважав автора "Дон Жуана" одним із зачинателів критичного реалізму і називав його ім'я серед "бездоганно правдивих і суворих викривачів пороків командуючого класу".

Байрон у Греції. В останні роки життя Байрон уже не мислив себе поза активною політичною діяльністю. Незабаром після поразки карбонаріїв Байрон прийняв рішення відправитися в Грецію.

Доля грецького народу хвилювала поета протягом усього його життя, починаючи з першої подорожі 1809-1811 р.

Тепер цей народ піднімався на боротьбу проти турецького ярма, і Байрон бачив свій обов'язок у тім, щоб взяти участь у цій боротьбі.

У Греції він із всією енергією віддається справі звільнення народу.

Встревожен мёртвых сон — могу ли спать?

Тираны дают мир — я ль уступаю?

Созрела жатва — мне ли медлить жать?

Байрон споряджує та озброює на власні кошти досить значний загін.

Він додає багато зусиль для того, щоб домогтися єдності в діях окремих національних груп опору.

Тут, у Греції, у місті Миссолонги, серед військових приготувань, у квітні 1824 р. Байрон помер, застудившись під час однієї з поїздок у гори. Так завершився його життєвий шлях.

"Володар дум" (Пушкін) цілого покоління, Байрон зробив благотворний вплив на сучасників. У пору похмурої реакції голос його призивав до боротьби, викриваючи тих, хто ставав на коліна перед тиранами. Слово Байрона знаходило дорогу до широких мас демократичних читачів.

Список літератури.

1) Н. И. Муравьёва и С. В. Тураев. Западноевропейская литература.

Москва. 1956г.